

Kaupunginhallitus 14.12.2020 § 402

§ 402

Ennakkoäänestyspaikat vuoden 2021 kuntavaaleissa

Valmistelijat / lisätiedot:
Pirkanniemi Risto

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus määrää liitteen mukaisesti vuoden 2021 kuntavaalien yleiset ennakkoäänestyspaikat Espoossa.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Päätösehdotuksessa esitetään, että vuoden 2021 kuntavaalien ennakkoäänestys Espoossa järjestetään yhdessätoista toimipaikassa.

Kuntavaalit toimitetaan sunnuntaina 18.4.2021.

Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määrääminen

Vaalilain (714/1998) 9 §:n mukaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista kunnassa määrää kunnanhallitus. Kukin kunta päättää siten itsenäisesti ja oman harkintansa mukaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa.

Oikeusministeriö on 1.10.2020 päivätyssä kirjeessä ilmoittanut, että kunnanhallituksen on tehtävä päätös kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista siten, että äänestyspaikkojen tiedot on merkitty pohjatietojärjestelmään viimeistään perjantaina 29.1.2021 klo 12.

Ennakkoäänestyspaikkoja määrättäessä tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

Ennakkoäänestyspaikkoja oltava riittävästi

Kunnan on huolehdittava siitä, että yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja on kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää.

Missä ennakkoäänestyspaikan tulisi sijaita?

Ennakkoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä tapa on sijoittaa ennakkoäänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Ennakkoäänestyspaikan on myös oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät sinne mieluusti tulevat.

Viimeisimmissä vaaleissa hyviä kokemuksia on mm.

- kirjastoista,
- erilaisten liike- tai kauppakeskusten aulatiloihin,
- asiointipisteistä

Riittävästi tilaa ja vaalitoimitsijoita

Ennakkoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilaki 56 § 2 mom.). Tilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä äänestäjän henkilöllisyyden tarkastus- ja äänestyslipun antopisteitä, äänestyskoppeja sekä äänestyksen vastaanottopisteitä. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja siten järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän.

Usein ruuhkat syntyvät siitä, että ennakkoäänestyspaikka on sijoitettu sellaiseen tilaan, johon mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä.

Ennakkoäänestyksessä aikaa ei yleensä vie äänestäjän äänestyskopissa käynti, vaan sen jälkeinen vaalitoimitsijan kanssa asiointi (vaalitoimitsija leimaa äänestyslipun, lippu suljetaan vaalikuoreen, vaalikuori ja lähetekirje suljetaan lähetekuoreen sekä äänioikeusrekisteriin tehdään merkintä siitä, että äänestäjä on äänestänyt). Kuntien tulee huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakkoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakkoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kannalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti.

Vammaisten huomioon ottaminen

Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten ennakkoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan olisi esimerkiksi vammaisten käyttämille kulkuvälineille pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakkoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävillä on esteetön pääsy äänestystilaan.

Ennakkoäänestyspaikan aukiolopäivät ja -kellonajat

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina ennakkoäänestyksen ajanjakson päivinä, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä

toisin määrätä. Erityinen syy järjestää ennakkoäänestys jossain paikassa vähempänä kuin seitsemänä päivänä voi olla lähinnä kunnan jonkin alueen vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Jokaisessa kunnassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi yleinen ennakkoäänestyspaikka, joka on avoinna kaikkina ennakkoäänestyspäivinä.

Vaalilain 48 §:n (28.6.2013/496) mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakkoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakkoäänestyspaikka ei saa olla avoinna ennen klo 8:aa eikä klo 20:n jälkeen, eikä lauantaisin tai sunnuntaisin ennen klo 9:ää, eikä klo 18:n jälkeen.

Ennakkoäänestyspaikat aiemmissa vaaleissa

Vuoden 2019 eduskunta- ja europarlamenttivaaleissa Espoossa oli yhteensä 11 ennakkoäänestyspaikkaa. Ennakkoäänestyspaikkoina olivat yksi Postin myymälä ja kymmenen kaupungin omaa ennakkoäänestyspaikkaa.

Ennakkoäänestysaktiivisuus aiemmissa vaaleissa

Europarlamenttivaaleissa 2019 ennakkoon äänesti 23,2 % (45 728) ja vaalipäivänä 30,9 % (60 780) eli yhteensä 54,1 % (106 508). Äänioikeutettujen lukumäärä oli 196 722.

Eduskuntavaaleissa 2019 ennakkoon äänesti 32,6 % (63 723) ja vaalipäivänä 44,9 % (87 728) eli yhteensä 77,5 % (151 451) äänioikeutetuista. Äänioikeutettujen lukumäärä oli 185 382.

Kuntavaaleissa 2017 ennakkoon äänesti 21,8 % (45 728) ja vaalipäivänä 38,3 % (80 259), eli yhteensä 60,1 % (125 987) äänioikeutetuista. Äänioikeutettujen lukumäärä oli 209 708.

Äänioikeutetuista ja äänestäneistä on vähennetty ulkomailla asuvat suomalaiset.

Ehdotetut ennakkoäänestyspaikat

Ehdotuksena on, että kaupunki järjestää yksitoista yleistä ennakkoäänestyspaikkaa. Yhdeksän ennakkoäänestyspaikkaa olisi kaupungin omia toimipaikkoja: Tapiolan, Espoonlahden, Kalajärven, Leppävaaran, Espoon keskuksen ja Matinkylän asiointipisteet sekä Soukan, Laaksoalahden ja Kaukalahden kirjastot. Lisäksi ennakkoäänestyspaikkoina olisivat Otaniemessä Dipoli ja Olarissa Prisma.

Uusia ennakkoäänestyspaikkoja olisivat Tapiolan asiointipiste, Soukan kirjasto, Laaksoalahden kirjasto ja Dipoli. Muutokset johtuvat siitä, että osa aiemmista ennakkoäänestyspaikoista ei ole keväällä 2021 käytettävissä.

Dipoli veloittaa talon aukioloaikojen ulkopuolella henkilökuntakulun, joka on arkisin aukioloaikojen ulkopuolella ja lauantaisin klo 18.00 asti 60 euroa/h. Sunnuntaisin veloitus on 80 euroa/h. Hintoihin lisätään arvonlisävero 24 %.

Ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajoiksi ehdotetaan arkipäivien osalta pääsääntöisesti klo 9 - 20. Myös lyhyempiä aukioloaikoja on osassa paikkoja. Viikonloppuna ennakkoäänestys alkaisi pääsääntöisesti lauantaisin klo 10 ja päättyisi klo 16. Sunnuntaisin ennakkoäänestys toimitettaisiin klo 12 - 16 välisenä aikana. Kaukalahden ja Otaniemen

äänestyspaikkojen aukioloaikoja on tarkoitus laajentaa koronatilanteen takia poikkeuksellisesti niin, että ne olisivat auki jokaisena ennakoäänestyspäivänä.

Valtuusto on käsitellyt kokouksessaan 16.11.2020 valtuustoaloitetta: "Valtuustoaloite kuntavaalien 2021 äänestyspaikkojen suunnittelemiseksi yhteistyössä nuorten kanssa". Valtuusto hyväksyi yksimielisesti valtuutettu Ekim Özdemirin tekemän toivomuksen: "Valtuusto toivoo, että jatkossa kaupunki kuulee nuoria äänestyspaikkojen suunnittelussa, jotta nuorten näkökulmat voidaan ottaa valmistelussa huomioon oikeusministeriön asettamien ohjeiden puitteissa". Lisäksi Espoon nuorisovaltuusto on tehnyt 9.12.2020 aloitteen: "Aloite nuorten äänestysaktiivisuuden nostamiseksi kuntavaaleissa 2021". Nuorisovaltuuston aloitteessa on esitetty toimenpide-ehdotuksena äänestyspaikkojen lisääminen niihin alueisiin ja tiloihin, missä nuoret viettävät aikaa.

Kaupunki on suunnitellut nuorten äänestysaktiivisuuden nostamista tulevissa vaaleissa toimenpiteillä, jotka suunniteltaisiin yhteistyössä nuorten kanssa. Vaalipaneeli olisi tarkoitus järjestää striimattuna lukiossa siten, että mahdollisimman moni lukiolainen pääsisi sen näkemään. Myös muita toimenpiteitä on suunnitteilla. Lähtökohtana on nuorisolähtöisyys, sillä aikuislähtöiset kampanjat eivät välttämättä ole parhaiten toimivia. Luonnollisia kaupungin toimijoita ovat opetustoimi ja nuorisotoimi.

Äänestyspaikkojen valinnassa erityisesti nuorisoa on valittu palvelemaan Otaniemen Dipolissa sijaitseva ennakoäänestyspaikka. Otaniemessä on Aalto-yliopiston lisäksi myös Otaniemen lukio ja Haukilahden lukio, joten myös lukiolaisilla on mahdollisuus äänestää ennakkoon halutessaan Otaniemessä. Otaniemen perinteinen äänestyspaikka Harald Herlin - oppimiskeskus (kirjasto) ei pitänyt mahdollisena kuntavaalien ennakoäänestyksen järjestämistä siellä covid-19 -pandemian vuoksi. Myös monessa muussa paikassa ennakoäänestys ei ole mahdollinen keväällä 2019 pandemian aiheuttamien rajoitusten vuoksi.

Ennakoäänestyspaikkojen tarkoituksena on palvella mahdollisimman monia äänestäjiä, ja sen vuoksi pyrkimyksenä on sijoittaa ennakoäänestyspaikat sinne, missä ihmiset muutenkin liikkuvat. Erityisesti kauppakeskuksiin sijoitetut ennakoäänestyspaikat ovat helposti tavoitettavissa myös nuorille. Kirjastot ovat myös yleisiä ennakoäänestyspaikkoina ja ne tavoittavat hyvin eri ikäisiä ihmisiä.

Yksittäinen, keskeisellä sijainnilla oleva koulu voisi myös palvella hyvin ennakoäänestyspaikkana. Keskusvaalilautakunta on tiedustellut joitain vuosia sitten mahdollisuutta käyttää koulun tiloja ennakoäänestyspaikkana, mutta koulut eivät ole olleet myönteisiä. Ennakoäänestyksen järjestäminen koulussa häiritsisi huomattavasti koulun normaalia toimintaa, ja voisi olla myös äänestäjän kannalta sekava. Äänestäjän on voitava äänestää vaalisalaisuus ja vaalivapaus säilyttäen. Koulut toimivat vaalipäivän äänestyspaikkoina ja siihen toimintoon ne ovat parhaita vaihtoehtoja. Ennakoäänestyspaikoiksi kouluja ei ole esitetty siitä syystä, ennakoäänestys on niissä hankala järjestää aiheuttamatta turhaa haittaa opetukselle, eivätkö ne palvele riittävän suurta määrää äänestäjiä.

Mikäli lukiot ovat ennakoäänestysaikana etäopetuksessa, ei ennakoäänestyksen järjestäminen koulun tiloissa palvelisi erityisemmin nuoria tai muitakaan äänestäjiä ehdotettuja ennakoäänestyspaikkoja paremmin. Ennakoäänestyksen vaalitoimitsijoiden tulee päästä vaalityöhön julkista liikennettä käyttäen muun muassa siitä syystä, että

suuri osa tulevista vaalitoimitsijoista on opiskelijoita. Koulut eivät ole tavallisesti kovinkaan hyvin saavutettavissa julkisella liikenteellä, varsinkaan raiteita pitkin.

Päätöshistoria

Keskusvaalilautakunta 24.11.2020 § 10

Päätösehdotus

Keskusvaalilautakunnan sihteeri Pirkanniemi Risto

Keskusvaalilautakunta ehdottaa, että kaupunginhallitus määrää liitteen mukaisesti vuoden 2021 kuntavaalien yleiset ennakoäänestyspaikat Espoossa

Päätös

Keskusvaalilautakunta:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätöshistoria